

"Migration and Development Within and Across Borders. Research and Policy Perspectives on Internal and International Migration". <http://essays.ssrc.org/acrossborders/wp-content/uploads/2009/08/ch2.pdf>

Malynovska, O. A. "Vnutrishnia mihratsiia ta tymchasovi peremishchennia v Ukraini v umovakh politychnykh ta sotsialno-ekonomichnykh zahroz: analitychna zapyska" [Internal migration and temporary movements in Ukraine in the conditions of political and socio-economic threats: an analytical note]. http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/vnutrishnya_migratsia-45aa1.pdf

"Otsinka potreb vnutrishnyo peremishchenykh osib v Ukraini ta posluh dlia nykh" [Needs assessment of internally displaced persons in Ukraine and services for them]. http://www.lhsi.org.ua/images/2015/Doslidzhennya_VPO_LHSI2015.pdf

Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

"Pravovi pytannia shchodo tymchasovoho rozmishchennia ta dopomohy hromadianam Ukrainy - vnutrishnyo peremishchenym osobam, stosovno reiestratsii, mainovykh pytan, sotsialnoi dopomohy, reiestratsii pidpriumnytskoi diialnosti, osvity ta inshykh pytan" [Legal issues for temporary accommodation and assistance to citizens of Ukraine, internally displaced persons, registration of property issues, social assistance, business registration, education and other issues]. <http://unhcr.org.ua/en/2011-08-26-06-58-56/news-archive/2-uncategorised/1293-vnutrishno-peremishcheni-osobi>

Smutchak, Z., and Romanjuk, D. "Migratory Threats to National Security of Ukraine: Current Challenges and Ways of Regulation". *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 2, no. 3 (2016): 107-112.

Zakharov, B. "Prava vnutrishnyo peremishchenykh osib" [Rights of internally displaced persons]. http://helsinki.org.ua/prava-vnutrishno-peremishchenykh-osib-b-zakharov/#_ftn1

УДК 330.322

ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ ПОКРАЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

© 2017 ДОУРТМЕС П. О.

УДК 330.322

Доуртмес П. О. Формування комплексної програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства

Метою статті є розроблення методичного підходу до формування комплексної програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Розглянуто можливість формування та впровадження комплексної програми, спрямованої на покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності, розроблено методичний підхід до цього процесу. Визначено основні етапи, цілі першого та другого рівнів, заходи та критерії досягнення цілей. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розроблення методики щодо вибору альтернативних варіантів впровадження комплексної програми з урахуванням обмеженості ресурсів.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційна діяльність, результати інвестиційної діяльності, результати інноваційної діяльності, комплексна програма, інвестування в інновації, впровадження інноваційних технологій.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 9.

Доуртмес Пилип Олександрович – аспірант кафедри організації виробництва та управління персоналом, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: contact2005@yandex.ru

УДК 330.322

Доуртмес Ф. А. Формирование комплексной программы по улучшению результатов инвестиционно-инновационной деятельности предприятия

Целью статьи является разработка методического подхода к формированию комплексной программы по улучшению результатов инвестиционно-инновационной деятельности предприятий. Рассмотрена возможность формирования и внедрения комплексной программы направленной на улучшение результатов инвестиционно-инновационной деятельности, разработан методический подход к этому процессу. Определены основные, цели первого и второго уровней, мероприятия и критерии достижения целей. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении является разработка методики по выбору альтернативных вариантов внедрения комплексной программы с учетом ограниченности ресурсов.

Ключевые слова: инвестиционно-инновационная деятельность, результаты инвестиционной деятельности, результаты инновационной деятельности, комплексная программа, инвестиции в инновации, внедрение инновационных технологий.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Библ.:** 9.

Доуртмес Филипп Александрович – аспирант кафедры организации производства и управления персоналом, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Кирпичева, 2, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: contact2005@yandex.ru

UDC 330.322

Dourtmes P. O. The Formation of an Integrated Program for Improving Results of the Investment and Innovation Activity of Enterprise

The article is aimed at developing a methodical approach to the formation of an integrated program for improving results of the investment and innovation activity of enterprises. The possibility of formation and implementation of the integrated program for improving results of the investment and innovation activities has been considered, a methodical approach to this process has been developed. The article defines the main objectives, the first and the second level objectives, activities and criteria for achieving the objectives. Prospect for further research in this direction is development of methods for choosing alternative variants of implementation of the integrated program, taking account of limited resources.

Keywords: investment and innovation activity, investment activity results, innovation activity results, integrated program, investment in innovation, introduction of innovative technologies.

Fig.: 1. **Tbl.:** 4. **Bibl.:** 9.

Dourtmes Pilip O. – Postgraduate Student, Department of the Organization of Production and Management Personnel, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (2 Kyrpychova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: contact2005@yandex.ru

У сучасних швидкоплинних умовах зовнішнього середовища утримання конкурентних позицій та покращення результатів діяльності підприємства в цілому можливе тільки за умови надання необхідної уваги розвитку його інвестиційно-інноваційної діяльності. У зв'язку з цим підвищується значення комплексних програм з її покращення.

У науковій літературі з економіки є значна кількість робіт, які присвячено формуванню та впровадженню цільових комплексних програм [1; 2; 4; 5; 7; 8], а також дослідженню питань з покращення інвестиційно-інноваційної діяльності [3; 6; 9]. Водночас питання формування комплексних програм, спрямованих на покращення інвестиційно-інноваційної діяльності, є остаточно не вирішеним у зв'язку з необхідністю врахування особливостей її здійснення.

Метою статті є розроблення методичного підходу до формування комплексної програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

Аналіз літератури [1; 2; 4; 5; 7; 8], присвяченої розробленню та впровадженню цільових комплексних програм з управління інвестиційно-інноваційною діяльністю, дозволив виділити такі етапи цього процесу, що становлять сутність запропонованого методичного підходу:

1. Вибір та призначення відповідальних виконавців із формування комплексної програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності.
2. Виділення існуючих проблем інвестиційно-інноваційної діяльності та проведення їх комплексного аналізу.
3. Визначення основних цілей та цілей другого порядку комплексної програми з покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності.
4. Визначення та розроблення альтернативних заходів з досягнення цілей.
5. Формування декількох варіантів комплексної програми.
6. Оптимізація сукупності програмних заходів за критеріями необхідного обсягу фінансових, людських та часових ресурсів на її впровадження.
7. Планування виконання програми та розподіл ресурсів між виконавцями.
8. Затвердження програми та включення програмних заходів до планів підприємства.
9. Управління проведенням комплексної програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності.

Перший етап – «Вибір та призначення відповідальних виконавців із формування комплексної програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності» – складається з декількох складових, а саме: визначення головної мети програми, методів аналізу та контролю, планування розробки програми та управлінських заходів з розробки комплексної програми.

Головною метою комплексної програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності є «Покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства», що також доцільно розглядати як основну її мету.

Наступним кроком є визначення головного виконавця та співвиконавців щодо управління програмою. Доцільним є виокремлення структурних одиниць з розроблення та впровадження комплексної програми, якими доцільно запропонувати такі: 1) центральна координаційна комісія; 2) робоча група (підгрупа з проведення системного аналізу та підгрупа з розробки програми); 3) відповідальні виконавці програмних заходів.

До центральної координаційної комісії доцільно включити директора підприємства, заступника директора з інвестиційної діяльності, заступника директора з інноваційної діяльності. У складі робочої групи з управління комплексною програмою можливо виділити дві підгрупи: 1) системного аналізу програми та 2) розробки програми. До функцій підгрупи системного аналізу належать: проведення аналізу інвестиційно-інноваційної діяльності, її стану, вивчення динаміки окремих складових та передача отриманих результатів до підгрупи з розробки програми. Підгрупа з розробки програми безпосередньо розробляє комплексну програму покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства, визначає цілі першого та другого порядку, формує заходи для їх досягнення, узгоджує комплексну програму покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності із загальною стратегією та загальним планом діяльності підприємства, визначає відповідальних виконавців та контролює проведення визначених заходів.

Відповідальні виконавці безпосередньо проводять ті чи інші заходи з покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності та доповідають про отримані результати розробки програми.

Другим етапом процедури формування комплексної програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності є «Комплексний аналіз проблем щодо інвестиційно-інноваційної діяльності». На цьому етапі необхідно провести: аналіз вхідної інформації, структурування проблем, визначити основні показники проблемної ситуації та розробити декілька варіантів досягнення цілей.

За результатами аналізу проблемної ситуації формується структура цілей. Сформовані типові цілі та відповідні їм коди графа «цілі – заходи» покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності відображено в *табл. 1*.

Структуру системи цілей зображено на *рис. 1*.

При визначенні та формуванні переліку цілей доцільно провести парне порівняння відповідно до відносин «необхідність» та «загальне – часткове». Таке порівняння дозволяє усвідомити та уточнити як внутрішній зміст цілей, так і їх визначення. При формуванні переліку цілей необхідно звернути увагу на те, що наприкінці встановленого періоду слід провести оцінку ступеня досягнення поставлених цілей. Така оцінка може бути проведена як за допомогою експертних оцінок, так і на базі бухгалтерської та статистичної звітності.

Дві цілі першого рівня (їх коди: 1.1, 1.2) мають тісні взаємозв'язки. Це зумовлено тим, що покращення як інвестиційної, так і інноваційної діяльності можливе тіль-

Сформовані типові цілі програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства

Сформовані цілі	Код цілей
Покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності	0.1
Покращення результатів інвестиційної діяльності	1.1
Покращення результатів інноваційної діяльності	1.2
Забезпечення достатнього рівня технічної оснащеності підприємства	2.1
Покращення представлення підприємства на ринку	2.2
Зростання обсягів інвестицій у структурі капітальних інвестицій щодо інвестування інновацій	2.3
Підвищення результатів використання інтелектуальної власності	2.4
Зростання обсягу інвестицій у НДКР	2.5
Підвищення технічної озброєності виробництва	2.6
Забезпечення впровадження інновацій у діяльність підприємства	2.7
Залучення іноземних інвестицій	2.8
Збільшення обсягів реалізації інноваційної продукції	2.9
Покращення трансферу технологій	2.10
Збільшення обсягів виробництва інноваційної продукції, у тому числі й на експорт)	2.11

ки за умови ефективної роботи підприємства. Необхідно пам'ятати, що структура цілей формується відповідно до узагальненого відношення R , що характеризує множину відносин між цілями, цілями та заходами, та тільки між заходами, тобто приналежність до даного відношення означає, що з пари взаємопов'язаних цілей одна є залежною відносно другої і вони мають ієрархічні відносини.

Дані дві цілі першого рівня, а саме – покращення інвестиційної та інноваційної діяльності, не є ієрархічно залежними одна від одної, саме тому й безпосередніх зв'язків між ними відповідно до узагальненого відношення R бути не може. Опосередкований зв'язок між ними, тобто вплив одних цілей на інші, виявляється тільки при декомпозиції цілей першого рівня на цілі другого рівня й перехресному узгодженні цілей другого та наступних за ієрархією рівнів із більш загальними для них цілями першого рівня.

Таким чином, тісний зв'язок між двома цілями одного рівня передбачає як їх значне взаємодоповнення, так і взаємозалежність з цілями наступного за ієрархією рівня та заходами, що забезпечують їх досягнення.

Внаслідок подальшої деталізації цілей першого рівня, виявлення перехресних зв'язків між отриманими деталізованими цілями та цілями першого рівня було сформовано десять цілей другого рівня (табл. 2).

З рис. 1 можна зробити висновок, що для досягнення основної мети (цілі) 0.1 необхідно виконання цілей першого рівня (1.1, 1.2). Зауважимо, що дані цілі, з точки зору досягнення основної мети, мають однакове значення.

Тобто обидві цілі: 1.1 та 1.2 мають перший ранг. Локальні пріоритети першого та другого рівнів цілей було виявлено за допомогою опитування експертів. На рис. 1 пріоритети цілей проставлено біля ліній, що з'єднують цілі нижчого рівня з цілями вищого рівня.

З метою виявлення локальних пріоритетів першого та другого рівня цілей було залучено експертів – провідних фахівців промислових підприємств Харківської області, які відповіли на запитання розробленої анкети щодо пріоритетів цілей з вирішення проблеми підвищення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності промислових підприємств. Ураховуючи кількість цілей, що необхідно проаналізувати експертам, можна з ймовірністю 95% стверджувати, що достатня кількість експертів дорівнює 15 особам. Ступінь погодженості думок експертів перевірено за допомогою коефіцієнта конкордації, розрахункове значення якого складає 0,67, тобто задовольняє умовам $=>0,5$ та $=<0,7$, що свідчить про задовільну узгодженість думок експертів. Вірогідність коефіцієнта конкордації перевірено за допомогою критерію Пірсона, розрахункове значення якого складає 12,3, що є більшим за табличне (9,5), тобто гіпотеза відносно наявності згоди думок 15 експертів стосовно значущості відповідей за визначеними цілями приймається.

Результатом виконання даного етапу є побудова структури каталогу цілей (графа цілей).

Критерії досягнення цілей, що були визначені, наведено в табл. 2.

Для досягнення цілей другого рівня було розроблено сукупність заходів, що являють собою основні дії керівництва підприємства для покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності (табл. 3).

Побудова графа «цілі – заходи» дозволяє планувати не окремі непов'язані між собою заходи, а їх взаємну сукупність, є переходом від цілей та заходів покращення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств до розрахунку ресурсів.

На досліджуваних підприємствах було встановлено значні фінансові та організаційні обмеження, що істотно вплинуло на сукупність сформованих заходів

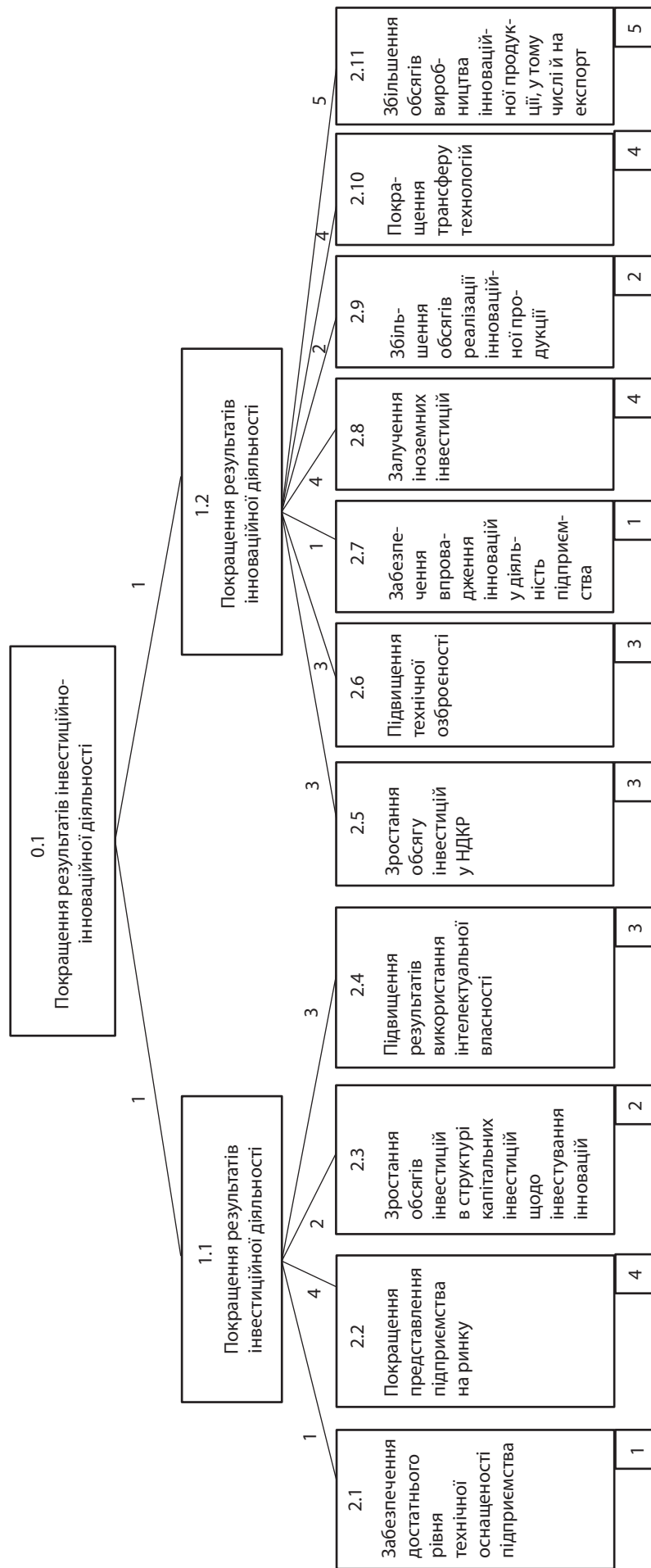

Рис. 1. Структура системи цілей комплексної програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства

Критерії досягнення цілей

Код	Формулювання цілі	Критерії досягнення цілі
0.1	Покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності	1. Покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності
1.1	Покращення результатів інвестиційної діяльності	1. Покращення результатів інвестиційної діяльності
1.2	Покращення результатів інноваційної діяльності	1. Покращення результатів інноваційної діяльності
2.1	Забезпечення достатнього рівня технічної оснащеності підприємства	1. Збільшення питомої ваги інвестицій в основний капітал у загальному капіталі
		2. Збільшення питомої ваги інвестицій в основний капітал у власному капіталі
		3. Зростання питомої ваги капітальних інвестицій у загальному капіталі
		4. Збільшення питомої ваги капітальних інвестицій у власному капіталі
2.2	Покращення представлення підприємства на ринку	1. Збільшення питомої ваги інвестицій у рекламу
2.3	Зростання обсягів інвестицій в структурі капітальних інвестицій щодо інвестування інновацій	1. Зростання питомої ваги інвестицій на інновації в загальному обсязі капітальних інвестицій
2.4	Підвищення результатів використання інтелектуальної власності	1. Збільшення питомої ваги інвестицій нематеріальних активів у загальній вартості необоротних активів
		1. Зростання питомої ваги інвестицій нематеріальних активів у загальній вартості активів
2.5	Зростання обсягу інвестицій у НДКР	1. Збільшення питомої ваги витрат на дослідження й розробки в загальному обсязі витрат на інновації
2.6	Підвищення технічної озброєності виробництва	1. Зростання питомої ваги витрат на машини, устаткування й програмне забезпечення, пов'язане із впровадженням інновацій у загальному обсязі витрат на інновації
2.7	Забезпечення впровадження інновацій у діяльність підприємства	1. Збільшення питомої ваги інших витрат на інновації в загальному обсязі витрат на інновації
2.8	Залучення іноземних інвестицій	1. Збільшення питомої ваги інвестицій іноземних інвесторів у загальному обсязі витрат на інновації
2.9	Збільшення обсягів реалізації інноваційної продукції	1. Збільшення питомої ваги відвантаженої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції
		2. Збільшення питомої ваги відвантаженої продукції, яка характеризується істотними технологічними змінами або заново впроваджена протягом трьох років, у загальному обсязі відвантаженої продукції
2.10	Покращення трансферу технологій	1. Збільшення питомої ваги переданих нових технологій в Україні в загальному обсязі переданих технологій
		2. Збільшення питомої ваги переданих нових технологій за рубіж у загальному обсязі переданих технологій
2.11	Збільшення обсягів виробництва інноваційної продукції, у тому числі й на експорт	1. Збільшення питомої ваги нової продукції в загальному обсязі виробництва продукції
		2. Збільшення питомої ваги нової продукції, поставленої на експорт, у загальному обсязі нової продукції

Таблиця 3

Формулювання та коди заходів комплексної програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності

Сформовані заходи	Код заходів
1	2
Заходи з оновлення основних фондів	3.1
Удосконалення маркетингової стратегії щодо представлення підприємства на ринку	3.2
Впровадження інноваційних технологій	3.3

1	2
Реєстрація об'єктів інтелектуальної власності (патенти, товарний знак, промислові зразки)	3.4
Придбання ліцензій, патентів	3.5
Звернення до сторонніх організацій з науково-дослідної роботи	3.6
Розширення науково-дослідної бази підприємства	3.7
Придбання інноваційного обладнання, програмного забезпечення	3.8
Впровадження інноваційних методів управління	3.9
Розробка інвестиційних програм, спрямованих на іноземного інвестора	3.10
Участь в акселераційних програмах	3.11
Впровадження технологічних ліній з випуску інноваційної продукції	3.12
Розробка нових технологій з метою подальшого трансферу	3.13
Розширення асортименту продукції	3.14

щодо обмеження їх кількості. Так, досягнення кожної цілі другого рівня має забезпечуватися впровадженням одного заходу. Таким чином, для кожної цілі другого рівня було розроблено по одному заходу, за допомогою якого можливе її досягнення, з урахуванням та аналізом існуючих альтернатив.

У процесі дослідження було проаналізовано результати інвестиційно-інноваційної діяльності 15 підприємств машинобудування Харківського регіону за період з 2008 по 2015 рр., унаслідок чого було визначено сукупність заходів, які забезпечують досягнення 13 цілей другого рівня. Із цієї метою було розроблено 15 заходів, причому заходи 3.1, 3.2, 3.3, 3.8, 3.9, 3.12, 3.13, 3.14 є безальтернативними, тобто загальними, обов'язковими для всіх варіантів комплексної програми. Три пари заходів, а саме: 3.4 і 3.5, 3.6 і 3.7, 3.10 і 3.11 є альтернативними. Тобто, наприклад, для досягнення цілі 2.5 достатнім буде виконання одного із заходів: або 3.6, або 3.7.

Відповідно до розроблених варіантів виконання заходів доцільним є формування восьми варіантів комплексної програми покращення інвестиційно-інноваційної діяльності (табл. 4).

Для кожного альтернативного заходу доцільним є проведення техніко-економічного обґрунтування, від-

повідно до якого визначаються необхідні обсяги економічних ресурсів та відповідальні за їх виконання особи, що забезпечить покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства.

Використання запропонованого методичного підходу дозволить достовірно й обґрунтовано провести формування комплексної програми покращення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Азарова А. О., Стожова А. В., Мороз О. О.** Комплексна цільова програма удосконалення інноваційного процесу з використанням сучасних автоматизованих засобів. *Вісник Сумського державного університету*. 2013. № 4. С. 102–109.
- Білоног Т. В.** Методологія розробки цільових комплексних інвестиційних програм. *Збірник наукових праць Таврійського агротехнічного університету*. Сер.: Економічні науки. 2012. № 2 (18), т. 5. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpdau/2012_2_5/18-5-04.pdf
- Кадол Л. В.** Особливості комплексної оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 359–363.
- Куранда Т. К., Вавіліна Н. І.** Цільові програми в системі державного управління науково-технологічним розвитком. *Науково-технічна інформація*. 2011. № 2. С. 12–17.
- Вареник О. Ф., Марченко В. М.** Особливості розробки і реалізації цільової програми підвищення конкурентоспроможності підприємств. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2014. № 3 (27). С. 57–63.
- Сириченко Н. С.** Економічна сутність і класифікація інвестицій в умовах глобальних трансформацій. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Сер.: Економіка. 2015. Випу 2 (4), ч. 1. С. 263–269.
- Українець А. І.** Способи впровадження цільових комплексних програм як інструмент модернізації машинобудівних підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 434–438.
- Цюцюра С. В., Криворучко О. В., Цюцюра М. І.** Роль та особливості застосування програмно-цільових методів управління на сучасному етапі розвитку Росії. *Управління розвитком складних систем*. 2011. № 5. С. 47–51.
- Мазій Н. Г., Войтик О. Є.** Інвестиційно-інноваційна діяльність та регіональні чинники формування привабливості регіонів. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. № 2. С. 128–136.

Таблиця 4

Альтернативні варіанти впровадження комплексної програми

№ варіанта програми	№ заходів, що входять до варіанта
1	3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.6, 3.8, 3.9, 3.10, 3.12, 3.13, 3.14
2	3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.6, 3.8, 3.9, 3.11, 3.12, 3.13, 3.14
3	3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.7, 3.8, 3.9, 3.10, 3.12, 3.13, 3.14
4	3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.7, 3.8, 3.9, 3.11, 3.12, 3.13, 3.14
5	3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 3.6, 3.8, 3.9, 3.10, 3.12, 3.13, 3.14
6	3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 3.6, 3.8, 3.9, 3.11, 3.12, 3.13, 3.14
7	3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 3.7, 3.8, 3.9, 3.10, 3.12, 3.13, 3.14
8	3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 3.7, 3.8, 3.9, 3.11, 3.12, 3.13, 3.14

Науковий керівник – Ястремська О. М., доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економіки, управління підприємствами та логістики Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

REFERENCES

Azarova, A. O., Storozha, A. V., and Moroz, O. O. "Kompleksna tsilyova prohrama udoskonalennia innovatsiinoho protsesu z vykorystanniam suchasnykh avtomatyzovanykh zasobiv" [Complex target program of improvement of the innovation process using modern automated tools]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu*, no. 4 (2013): 102-109.

Bilonoh, T. V. "Metodolohiia rozrobky tsilyovykh kompleksnykh investytsiinykh proham" [The methodology for the development of target comprehensive investment programs]. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znptdau/2012_2_5/18-5-04.pdf

Kadol, L. V. "Osoblyvosti kompleksnoi otsinky efektyvnosti innovatsiinoi diialnosti pidpriemstva" [Features of integrated assessment of efficiency of innovative activity of the enterprise]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 10 (2016): 359-363.

Kuranda, T. K., and Vavilina, N. I. "Tsilyovi prohramy v systemi derzhavnoho upravlinnia naukovo-tekhnologichnym rozvytkom" [Target program in the system of state management of scientific and technological development]. *Naukovo-tekhnichna informatsiia*, no. 2 (2011): 12-17.

Mazii, N. H., and Voityk, O. Ye. "Investytsiino-innovatsiina diialnist ta rehionalni chynnyky formuvannia pryvabyvosti rehioniv"

[Investment-innovative activity and regional factors in the formation of attractiveness of the regions]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*, no. 2 (2015): 128-136.

Syrychenko, N. S. "Ekonomichna sutnist i klasyfikatsiia investytsii v umovakh hlobalnykh transformatsii" [Economic essence and classification of investment in conditions of global transformations]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*. Seriya: Ekonomika. Vol. 1, no. 2 (4) (2015): 263-269.

Tsiutsiura, S. V., Kryvoruchko, O. V., and Tsiutsiura, M. I. "Rol ta osoblyvosti zastosuvannia prohramno-tsilyovykh metodiv upravlinnia na suchasnomu etapi rozvytku Rosii" [The role and application of program-target methods of management at the present stage of development of Russia]. *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system*, no. 5 (2011): 47-51.

Ukrainets, A. I. "Sposoby vprovadzhennia tsilyovykh kompleksnykh proham yak instrument modernizatsii mashynobudivnykh pidpriemstv" [Methods of implementation of target comprehensive programs as an instrument of modernization of machine-building enterprises]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 3 (2015): 434-438.

Varenik, O. F., and Marchenko, V. M. "Osoblyvosti rozrobky i realizatsii tsilyovoi prohramy pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv" [Features of the development and implementation of targeted programs to improve competitiveness of enterprises]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, no. 3 (27) (2014): 57-63.